

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝

Շրջակա միջավայրի նախարարի
Հակոբ Սիմիդյան

«22» 07 2022թ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ N 0104-22

Ձեռնարկողը՝

«Հայգյուղշիննախագիծ» ՍՊԸ

Ք. Երևան, Կիևյան 16

Գործունեությունը՝

Արփի-Գեղափ ճյուղի վերակառուցման շրջակա
միջավայրի վրա ազդեցության նախնական
գնահատման հայտ

Վայոց ձորի մարզ

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի
տնօրենի պարտականությունները կատարող՝

Խաչիկ Մարտիրոսյան

Առդիր եզրակացությունը՝ 6 թերթ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

թիվ ԲՓ 0104-22

«22» 07 2022թ.

**Արփի-Գետափ ճյուղի վերակառուցման շրջակա միջավայրի վրա
ազդեցության նախնական գնահատման հայտ**

Ներածական մաս

Պատվիրատու՝ «Հայգյուղշիննախագիծ» ՍՊԸ
Ներկայացված նյութեր՝ Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
Նախնական գնահատման հայտ
Գործունեության կատեգորիա՝ «Գ»
Տեղադրման վայրը՝ Վայոց ձորի մարզ, Արենի համայնք,
Արփի բնակավայր

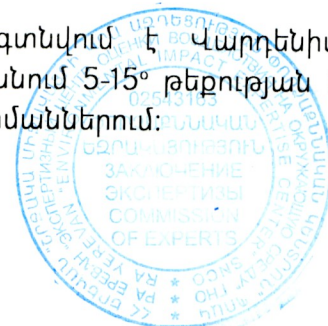
Համաձայն շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հայտի/այսուհետ՝ հայտ/ «Կոտայք, Գեղարքունիք, Շիրակ, Թալին, Եղեգնաձոր և Սյունիք ԶՕԸ-երի սպասարկման տարածքների ոռոգման համակարգերի վերականգնման նախագծում և հեղինակային հսկողություն» ծրագրով նախատեսվում է Արփի-Գետափ ճյուղի վերակառուցման աշխատանքներ:

Ծրագիրն իրականացվում է «Ոռոգման համակարգերի արդիականացման ծրագրի» շրջանակներում Եվրասիական բանկի կողմից կառավարվող Կայունացման և զարգացման եվրասիական հիմնադրամի կողմից տրամադրված ֆինանսավորմամբ: Ծրագրի նպատակն է՝ Հայաստանի ոռոգման ենթակառուցվածքների արդիականացումը և արդյունավետության բարձրացումը՝ կատարելով որոշ մայր և երկրորդ կարգի ջրանցքների վերականգնում, կրճատելով շահագործման և պահպանման ծախսերը, կրճատելով ոռոգման ջրի կորուստները, բարձրացնելով ջրօգտագործողների ընկերությունների աշխատանքի արդյունավետությունը:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 6-րդ մասի, 3-րդ կետի «բ» ենթակետի համաձայն՝ նախատեսվող գործունեությունը հանդիսանում է Գ կատեգորիայի գործունեության տեսակ:

Նկարագրական մաս. Ուսումնասիրվող Արփի-Գետափ ճյուղ ջրանցքը գտնվում է Վայոց ձորի մարզի Արփի գետի երկու տեղամասերում:

Գեոմորֆոլոգիական տեսակետից տարածքը գտնվում է Վարդենիսի լեռների հարավարևելյան միջին բարձրության լանջերի, հիմնականում 5-15° թեքության են, ռելիեֆի բացարձակ նիշերը տատանվում են՝ 1120-1320 մետրի սահմաններում:

Երկրաբանական կառուցվածքում մասնակցում են տարբեր հասակի ապարներ, որոնք ունեն էֆուզիվ, թույլ մետամորֆիզացված, նստվածքային և հրաբխանստվածքային ծագում, ներկայացված տարբեր ապարներով: Ժամանակակից առաջացումները ներկայացված են կավային, մանրախճային, բեկորախճային և ճալքաքարային գրունտներով: Հիդրոերկրաբանական տեսակետից տարածքը աղքատ է գրունտային ջրերով, դրանք ուսումնասիրվող տարածքում 10 մետրից ավելի խորը հորիզոններում են: Դիտարկվող տարածքն ընդգրկված է Արարատյան ջրավազանային կառավարման տարածքում:

Ուսումնասիրվող տարածքում կլիման չոր է, խիստ ցամաքային, օրական ջերմաստիճանի մեծ տատանումներով: Տարածքին բնորոշ է շոգ, չոր ամառը և մեղմ, փոքր ձյան շերտով ձմեռը:

Օգոստոս ամսվա միջին բազմամյա ջերմաստիճանը 24.9°C է, իսկ փետրվարին -3.2°C միջին բազմամյա ջերմաստիճան: Քամու միջին միջին տարեկանը՝ 1.3 մ/վրկ է:

Համաձայն հայտի գործունեության ենթակա տարածքները գտնվում են Հայաստանի Դարալագյազի ֆլորիստիկ շրջանում, որն առանձնանում է իրեն բնորոշ մի շարք առանձնահատկություններով: Տարածաշրջանն աչքի է ընկնում խիստ արտահայտված ուղղաձիգ գոտիականությամբ, ռելիեֆի խայտաբղետությամբ և դրան համապատասխան բուսական հարուստ կենսաբազմազանությամբ, որը հիմնականում պայմանավորված է աշխարհագրական դիրքով և ծովի մակերևույթից բարձրությամբ: Սակայն բուն գործունեության տարածքում ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակներ և կենդանատեսակներ չեն հայտնաբերվել, բացակայում են բնապահպանական տեսանկյունից խոցելի տարածքները, ինչպես նաև պատմամշակութային արժեքները:

Անմիջապես աշխատանքների իրականացման տեղամասերում հողաձածկ չկա, առկա են չգործող ջրանցքի առանձին հատվածներ:

Համաձայն հայտի Արփի-Գետափ ներկայիս չգործող ջրանցքի ուղեգիծը սկիզբ է առել Արփի գյուղից և նախատեսված է եղել Գետափ և Արփի համայնքների հողերի ոռոգման համար: Ներկայումս նշված տարածքների ջուրը տրվում է Հերմոն-Ելփին ջրատարի ցածրադիր գոտու վերջնամասից, անցնում է երկար ճանապարհ, այդ թվում՝ մոտ 1800մ Արփիի քայքայված բետոնային երեսպատմամբ ջրանցքով, որտեղ ջրի կորուստները կազմում են մինչև 60%: Այս հատվածում ջրանցքն իրենից ներկայացնում է սեղանաձև կտրվածքով բետոնային հունով ջրանցք, որը գտնվում է քայքայված և հողմնահարված վիճակում, որում երևում են բետոնի կազմի մեջ առկա գլաքարեր ու կոպիճներ: Ջրանցքը երկար տարիներ չշահագործվելու հետևանքով գրեթե ամբողջ երկարությամբ լցված է հողի հաստ շերտով, ջրանցքի աջ ու ձախ կողմերում առկա են թփուտներ:

Նախատեսվում է կառուցել Արփի-Գետափ ոռոգման ճյուղ՝ Վայոց ձորի ինքնահոս համակարգի Հերմոն-Ելփին ցածր գոտուց, Արփի և Գետափ համայնքների 227 հա ոռոգվող հողերի, այդ թվում՝ 107 հա փաստացի ոռոգվող հողատարածքների համար: Արփի-Գետափ ճյուղի կառուցումը թույլ կտա կրճատել ջրի կորուստները 30%-ով և դրա հաշվին ոռոգել լրացուցիչ մոտ 120 հա հողատարածքներ:

Համաձայն հայտի Արփի-Գետափ ճյուղի արդիականացման համար նախատեսվում է իրականացնել ստորգետնյա տեղադրմամբ ոռոգման ջրատարի Մագիստրալ Մ-1-ի և Ճյուղ Ճ-2-ի վերակառուցում ընդհանուր 5.068կմ երկարությամբ:

Նոր նախատեսվող ստորգետնյա տեղադրվող Մագիստրալ Մ-1 ոռոգման ջրատարի ընդհանուր երկարությունը կազմում է 4.98կմ, նախատեսվում է կառուցել $\Phi 355-225$ մմ տրամագծերի պոլիէթիլեն խողովակներից, որը սկիզբ է առնում Հերմոն-Ելփին ջրատարից, Արփի գյուղից մոտ 5 կմ հյուսիս-արևելյան տարածքից, անցնելով լեռնալանջերով, հողատարածքների եզրամասերով, կատարելով համապատասխան թեքումներ լանջերով և ձորակներով, հասնելու է Արփի գյուղի հյուսիսարևելյան եզրամասին:

Մագիստրալ Մ-1 ոռոգման ջրատարը նախատեսվում է կառուցել հետևյալ չափորոշիչներով՝

- ոռոգման ջրատարի սկզբնամասը հատվածը $L=2554$ գծմ, $\Phi 355$ մմ տրամագծի ստորգետնյա պոլիէթիլենե խողովակների տեղադրմամբ,
- ոռոգման ջրատարի միջնամասի հատվածը $L=1166$ գծմ, $\Phi 315$ մմ տրամագծի ստորգետնյա պոլիէթիլենե խողովակների տեղադրմամբ,
- ոռոգման ջրատարի վերջնամասի հատվածը $L=1260$ գծմ, $\Phi 225$ մմ տրամագծի ստորգետնյա պոլիէթիլենե խողովակների տեղադրմամբ:

Ճյուղ Ճ-2-ը՝ ստորգետնյա տեղադրմամբ, 0.088 կմ ընդհանուր երկարությամբ, $\Phi 160$ մմ տրամագծի պոլիէթիլենե խողովակներից սկիզբ է առնում նոր նախագծվող Արփի-Գետափ ջրագծից և անցնելով արևմտյան ուղղությամբ, հասնելու է ուղեգծի վերջ:

Խողովակները տեղադրվելու են ավազի 10 սմ նախապատրաստական հիմքի վրա, ծածկվելու են $D+20$ սմ ավազի պաշտպանիչ շերտով: Խրամուղու ետիցքը՝ մշակված փափուկ գրունտներից պարտադիր նախատեսված է իրականացնել տոփանումով՝ 15 սմ շերտերով:

Շինմոնտաժային աշխատանքներն իրականացվելու են ավանդական եղանակով՝ համապատասխան շինարարական մեքենաների ու մեխանիզմների կիրառմամբ: Աշխատանքների իրականացման համար նախատեսվում է օգտագործել բետոնային խառնուրդ, ամրաններ, ջրամեկուսիչ նյութեր, եռակցման էլեկտրոդներ և այլն:

Շինարարական տեխնիկայի մուտքը դեպի ոռոգման համակարգերի տարածքներ նախատեսվում է իրականացնել գոյություն ունեցող ճանապարհներով, իսկ շինարարության նյութատեխնիկական մատակարարումն իրականացնել լիցենզավորված շինարարական կազմակերպություններից:

Շաղախը և բետոնն առաքվելու է մոտակա բետոնաշաղախային հանգույցներից՝ մասնագիտացված տրանսպորտային միջոցներով: Առաքումը կազմակերպվելու է այնպիսի պարբերականությամբ, որ ապահովվի շին. աշխատանքների անընդհատությունը:

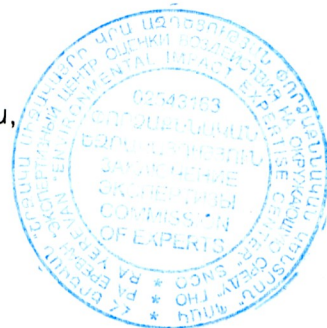
Առանձին մետաղական կոնստրուկցիաները, մոնտաժային իրերն ավտոմոբիլային փոխադրամիջոցներով բերվելու են անմիջապես շինարարական հրապարակ, որտեղ իրականացվելու է դրանց տեղադրումն ու պահեստավորումը:

Համաձայն հայտի գործունեության ընթացքում առաջանալու են բնապահպանական տեսակետից տարբեր վտանգավորության թափոններ, որոնք իրենցից ներկայացնում են շինարարության խառը թափոններ, ոչ պիտանի հանույթը և հողային աշխատանքների արդյունքում հողային, ավազային շլամը, ինչպես նաև շինարարական աշխատանքներում ներգրավված անձնակազմի կողմից առաջացրած կենցաղային աղբը:

Գործունեության իրականացման ընթացքում ջուրն օգտագործվելու է խմելու (289.9 մ³/տարի) և տեխնիկական (228 մ³) նպատակներով: Տեխնիկական ջուրը մատակարարվելու է մոտակա ոռոգման ցանցից, ջրատար մեքենաներով, Գյումրի համայնքի հետ պայմանագրի հիման վրա, տեխնիկական նպատակով ջուրն օգտագործվելու է տարածքների փոշենստեցման համար: Աշխատողների կոմունալ կենցաղային պայմանները կապահովվեն՝ տեղադրելով բիոզուգարաններ, իսկ խմելու ջուրը կմատակարարվի 20 լ տարաներով:

Համաձայն նախնական գնահատման հայտի շինարարական աշխատանքները տևելու են՝

- Բետոնի քանդում- 1550 մ³= 13 ամիս,
- Բնահողերի քանդում- 8573 մ³= 3 ամիս,
- միաձույլ բետոն, երկաթբետոն - 36.2 մ= 0.3 ասմիս,
- պողպատե խողովակների մոնտաժ - 157 մ= 0.2 ամիս,

- պոլիէթիլենե խողովակների մոնտաժ – 6055մ=14 ամիս:

Շինարարության ընդհանուր ժամկետը կկազմի 22 ամիս՝ ներառյալ վեգետացիոն ժամանակահատվածը և հնարավոր եղանակային պայմաններից ելնելով շինարարության ընդհատումները:

Շինարարության ընթացքում օգտագործվելու են շինարարական մեքենաներ և մեխանիզմներ, այդ թվում՝ ավտոինքնաթափ, ավտոբետոնախառնիչ, բուլդոզեր, կոմպրեսոր, էքսկավատոր, զոդման ապարատ, գլդոն և այլն:

Ոռոգման համակարգի նախագիծը ենթադրում է հողային աշխատանքների իրականացում: Խրամների քանդման ընդհանուր մակերեսը կազմում է 7095քմ, ընդհանուր ծավալով հողային զանգվածի հանույթ՝ 6983մ³, 4477մ³ ծավալով հողային զանգվածը կոգտագործվի, որպես հետլիցք, իսկ մնացած 2506մ³ ծավալով հողային զանգվածը կտեղափոխվի տեղական ինքնակառավարման մարմնի կողմից օրենքով սահմանված հատկացված վայր: Տարածքում բուսահողը բացակայում է:

Ոռոգման համակարգերի բարելավման ուղղված աշխատանքները՝ համաձայն հայտի բնապահպանական և սոցիալական տեսանկյունից պարունակում են ցածր ռիսկեր: Ազդեցությունները լինելու են տեղայնացված, որոշ բացասական ազդեցություններ կանխատեսվում են շինարարության փուլում, սակայն դրանք կունենան սահմանափակ ազդեցություն և կկրեն ժամանակավոր բնույթ:

Ոռոգման համակարգի բարելավման աշխատանքների իրականացման տարածքներում բնական լանդշաֆտների, մակերևութային և ստորերկրյա ջրային ռեսուրսների, հողային ռեսուրսների, ինչպես նաև բուսական ու կենդանական տեսակների վրա զգալի բացասական ազդեցություններ չեն կանխատեսվում:

Ծրագրով նախատեսված աշխատանքները ներառում են արդեն գոյություն ունեցող ոռոգման համակարգերի վերականգնման աշխատանքներ, որոնք իրականացվելու են նախկինում շինարարություն իրականացված տարածքներում՝ բնակելի տարածքներից դուրս: Նախատեսվող գործունեության իրականացման համար այլ տարածքներ չեն ընդգրկվելու:

Շինարարության ընթացքում՝ տրանսպորտային միջոցների շահագործման ժամանակ կառաջանան փոշու, ազոտի, ածխածնի և ծծրի օքսիդների արտանետումներ և աղմուկի մակարդակի ավելացում:

Համաձայն նախնական գնահատման հայտի նախատեսվում են օդային ավազանի, հողային և ջրային ռեսուրսների աղտոտումից պահպանման, դրանց արդյունավետ օգտագործման, թափոնների կառավարման, աղմուկի մակարդակի, արտակարգ իրավիճակների ռիսկի նվազեցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումներ, որոնք ներառված են միջոցառումների ծրագրում և մոնիթորինգի պլանում: Այդ թվում՝

- շինարարության ընթացքում օդային ավազան փոշու արտանետումների քանակը նվազեցնելու նպատակով՝ ջրցանի կատարում,

- աղմուկ առաջացնող աշխատանքների իրականացում օրվա ցերեկային ժամերին,

- աղմուկի և թրթռումների մշտադիտարկումներ,

- սորուն նյութերի պահեստների ծածկում՝ համապատասխան բարձրության թաղանթով,

- սորուն շինարարական նյութերի և հողային զանգվածի տեղափոխում՝ փակ ծածկով մեքենաներով,

- հեղուկ նյութերի պահում հատուկ տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար,

- շինարարական աշխատանքներում ժամանակակից աղմուկի առաջացման ցածր ցուցանիշներ ունեցող տեխնիկական միջոցների ներգրավվում, ինչպես նաև ապահովել դրանք տեխնիկական նորմալ վիճակի շահագործումը,

- շինհրապարակում քանդման և շինարարության ընթացքում թափոնների տարանջատում,

- մթնոլորտային օդի արտանետումների որակական և քանակական պարամետրերի պարբերական չափումներ՝ երեք ամիսը մեկ անգամ,

- շինարարության ընթացքում աշխատանքի անվտանգության և արտակարգ իրավիճակների պահպանում և այլն:

Ամբողջ ծրագրի բնապահպանական միջոցառումների համար՝ շինարարության ընթացքում նախատեսվում է հատկացնել 10 մլն. դրամ:

Պատճառաբանական եզրահանգումներ. Ամփոփելով գնահատման և փորձաքննության արդյունքները, պետք է նշել, որ նախագիծը մշակվել է բնապահպանական և քաղաքաշինական ոլորտները կարգավորող ՀՀ օրենսդրական պահանջներին և նորմատիվաիրավական ակտերին համապատասխան:

Ծրագրի իրականացումը զգալի բացասական ազդեցություն չի ունենալու ոռոգման համակարգերն ընդգրկող բնակավայրերի պատմամշակութային կամ հնագիտական հուշարձանների վրա: Բոլոր աշխատանքներն իրականացվելու են բնակավայրի բնակելի տարածքից դուրս՝ արդեն գոյություն ունեցող ոռոգման համակարգի ուղեգծում կամ ուղեգծին զուգահեռ տարածքներում, որոնց վերաբերյալ տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից առկա են համապատասխան թույլտվություններ: Ընդհանուր առմամբ ծրագրի շրջանակներում կատարված աշխատանքները դրական ազդեցություն կունենան շրջակա միջավայրի, բնակչության սոցիալական վիճակի վրա, ջրագծի վերականգնումը կկրճատի ոռոգման ջրի կորուստները, շահագործման և պահպանման ծախսերը, կբարձրացնի ջրօգտագործող ընկերությունների աշխատանքի արդյունավետությունը:

Փորձաքննության ընթացքում հայտը շրջակա միջավայրի նախարարության դիտողություններով և առաջարկություններով լրամշակվել է: Փորձաքննության փուլերում օրենսդրությամբ սահմանված կարգով Վայոց ձորի մարզի Արփի բնակավայրում իրականացվել են հանրային քննարկումներ, որոնց ընթացքում տեղական ինքնակառավարման մարմինը և հանրությունը հավանություն են տվել նախագծի իրականացմանը: Փորձաքննական գործընթացին մասնակցել են շրջակա միջավայրի նախարարության ստորաբաժանումները, արտակարգ իրավիճակների, առողջապահության, կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունները, կադաստրի կոմիտեն, Վայոց ձորի մարզպետարանը, Արենիի համայնքապետարանը:

Փորձաքննական պահանջներ

- Շինարարական աշխատանքների իրականացման ընթացքում անհրաժեշտ է հետևել նախնական գնահատման հայտով ամրագրված բնապահպանական միջոցառումների կատարմանը, ժամանակացույցին, իսկ դրանց չբավարարման դեպքում նախատեսել լրացուցիչ միջոցառումներ՝ ուղղված բնապահպանական, հրդեհաանվտանգության և սանիտարական նորմերի պահպանմանը:

- Նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում հնարավորինս չխաթարել տարածքի էկոհամակարգը, լանդշաֆտը և հարակից շրջակա միջավայրը:

- Նախատեսվող շինարարական աշխատանքներն անհրաժեշտ է կատարել օրվա սահմանված ժամերին, հնարավորինս նվազագույնի հասցնելով աղմուկի և ճանապարհների առավելագույն ծանրաբեռնվածությունը:

- Շինարարական աշխատանքների ընթացքում բացառել հնարավոր շինադժի կուտակումները:

- Բետոնի տեղափոխումն իրականացնել հայտում նախատեսված ձևով՝ բացառելով շինարարական հրապարակում կամ հարակից տարածքներում բետոնի արտադրությունը:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

«Հայգյուղշիննախագիծ» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված Վայոց ձորի մարզի Արփի-Գետափ ճյուղի վերակառուցման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ տրվում է դրական եզրակացություն, վերը նշված փորձաքննական պահանջների պարտադիր կատարման պայմանով:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության

փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի Գլխ. մասնագետ

Արմինե Վարդանյան